

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 010-02-13/2019/9
Ljubljana, 19. 2. 2020

EPA 961-VIII

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela naslednje

M n e n j e

k Letnemu poročilu Sveta za radiodifuzijo za obdobje 2018/2019

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na 21. seji 19. 2. 2020 obravnavala Letno poročilo Sveta za radiodifuzijo za obdobje 2018/2019 (oktober 2018–september 2019), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložil Svet za radiodifuzijo.

Komisija se je **seznanila** s poročilom.

Predstavniki Sveta za radiodifuzijo (v nadaljevanju: Svet) je uvodoma pojasnil, da se problematika, o kateri govori poročilo, ni bistveno spremenila. Svet se je v omenjenem obdobju osredotočil na obrambo javnega interesa na področju medijev in uporabnikov, ki ga opredeljuje 4. člen Zakona o medijih. Svet meni, da so interesi medijev kot gospodarskih subjektov pomembni in jih je moč zagovarjati le v primeru, če niso kontradiktorni interesu javnosti oz. če ne prevladujejo nad interesom uporabnikom medijev.

Svet je opozoril na v zakonu uporabljeno terminologijo »medijska krajina« in jo označil za neprimerno, ker uporabnike spreminja v pasivne akterje brez individualnih pravic. Besedna zveza „medijska krajina“ zamegljuje sicer zelo jasen odnos odgovornosti med medijem in posameznim uporabnikom, zato je treba uporabnika upoštevati kot posameznika, ki ima kot individuum pravico do obveščeniosti, ki jo Svet v tokratnem poročilu še posebej izpostavlja. Kot poudarja Svet, je pravica do obveščeniosti pravica posameznika in ne kot pravica javnosti. Zato je škoda zaradi nekorektnega ali napačnega poročanja vedno kot posledica kršitve pravice do obveščeniosti posameznika. Problem, ki se pojavlja v javnem diskurzu, je običajno povezan z medijskim poročanjem in pravicami posameznikov - to je praviloma (enosmerne) relacije novinar in subjekt/objekt poročanja. Tu se odpira vprašanje novinarjeve svobode obveščanja (govora) in pravic posameznika, o katerem novinar piše, do varstva zasebnosti in dostojanstva (oziroma integritete) - kolizija ustavno varovanih vrednot. Vendar pa relacija novinar – objekt poročanja ni neposredna oz. primarna, saj sama po sebi, brez uporabnikov sporočil, sploh ne obstaja. Po mnenju Sveta je v medijsko zakonodajo treba obvezno vključiti določilo, ki bo netočno medijsko poročanje ustrezno sankcioniralo. S tem bo uporabnikom pomagalo k boljši obveščeniosti ter posledično boljšim odločitvam. Svet prav tako meni, da je treba v medijskih sferi primerno poudariti vlogo in odgovornost novinarja, kar je neposredno povezano s kakovostjo medijskega poročanja.

Na področju koncentracije medijev je nujna sprememba zakonodaje, ki bi morala na novo opredeliti pogoje za prevzeme izdajateljev oz. druge oblike povezovanja na medijskem področju, predvsem v luči njihovega vpliva na javno mnenje oz. aspekte javnega interesa na področju medijev, upoštevajoč posebnosti različnih medijskih trgov, dostopa do radiodifuznega spektra, relativnega deleža na medijskem oglaševalskem trgu itd. Svet je ob tem poudaril, da medijskega trga v Sloveniji ni mogoče primerjati s trgom v državah, ki so bistveno večje od Slovenije, zato v slovensko zakonodajo tudi ni primerno samo prenašati ureditev iz drug držav, saj v slovenskem medijskem okolju že majhne spremembe lahko odločilno vplivajo na stopnjo koncentracije v medijih.

Na področju politike razdeljevanja radijskih frekvenc na FM je prišlo do precejšnjega združevanja, zato se Svet trudi, da bi s pospešenim razvojem digitalizacije omrežij preprečil tako koncentracijo.

Na področju zaščite televizijskih uporabnikov je Svet izpostavil zaščito potrošnikov pred prisilnimi nakupi televizijskih programov znotraj osnovnih paketov operaterjev in enakovredno obravnavo izdajateljev, oblikovanje in uveljavitev ustreznega seznama pomembnejših dogodkov za televizijski prenos in zaščito slovenskega jezika (v tujih TV programih). Svet je opozoril na neurejen status nekaterih komercialnih TV programov, ki jih operaterji uvrščajo v svoje osnovne pakete. Tako prihaja do t. i. prisilne prodaje komercialnih storitev TV programov. Svet se je že večkrat zavzel, da je na tem področju treba zagotoviti pravi (obvezni) osnovni neodplačni paket brez plačljivih programov, vsi operaterji pa bi morali oblikovati vsaj zakonsko predpisani minimalni paket.

Svet je sočasno z letnim poročilom za obdobje 2017/2018 sprejel tudi predlog seznama pomembnejših dogodkov za televizijski prenos, ki ga je v skladu z Zakonom o avdiovizualnih medijskih storitvah v začetku leta 2019 sprejela Vlada. Svet ugotavlja, da ta sklep Vlade še ni bil objavljen tudi v Uradnem listu, zato ni pravno zavezujoč. Prav tako mora biti seznam potrjen tudi s strani Evropske komisije. Pri tem je Svet še opozoril, da je uresničitev seznama vprašljiva, saj so določeni izdajatelji že odkupili pravice za prenose, ne da bi pri tem izpolnjevali pogoje. Izpolnjevanje pogojev pa se preverja šele ob poteku dogodka.

Svet vztraja pri zahtevi za zaščito slovenskega jezika v medijih. Kar 85 % tujih TV programov, vključenih v programsko mrežo kabelskih operaterjev, uporablja slovenske podnapise oz. sinhronizacijo. Nadzor nad njimi ni mogoč, ker niso vpisani v razvid medijev v Republiki Sloveniji. Svet poudarja, da bi bilo treba v spremembah medijske zakonodaje opredeliti rešitve, ki bi omogočale nadzor rabe slovenskega jezika za tuje TV programe v shemah slovenskih operaterjev v okviru zakonodaje EU, ki prepoveduje omejevanje razširjanja televizijskih programov med državami EU.

Svet se bo še naprej zavzemal za pospešen prehod na oddajanje radijskih programov v digitalni (DAB+) tehniki z napovedanim datumom 22. 2. 2022. Evropski zakonik o elektronskih komunikacijah je uvedel prepoved prodaje radijskih sprejemnikov brez standarda DAB+, ki jo mora Republika Slovenija implementirati v nacionalno zakonodajo do konca leta 2020. Svet sodeluje v postopkih podelitve pravic za digitalno oddajanje, ki jih vodi AKOS. Leta 2019 se je dokončno zapolnilo prvo nacionalno DAB+ omrežje R1. AKOS je že objavil razpisa za podelitev radijskih frekvenc za zagon dveh novih DAB+ omrežij, R2 za pokrivanje območja celotne Slovenije, razdeljeno na dve geografski območji – vzhod in zahod, ter R3 za

pokrivanje območja osrednje Slovenije (Ljubljana z okolico). Svet pri tem opozarja na problem vključevanja lokalnih radijskih in televizijskih programov posebnega pomena v digitalno omrežje, ker jim zakon za ohranitev statusa posebnega pomena onemogoča pokrivanje več kot 10 % prebivalstva. Zato bi bilo treba ustrezno spremeniti 77. člen Zakona o medijih, da bi se lahko razvoj DAB+ na lokalni ravni nadaljeval brez omejitev.

Glede deleža domače produkcije in zaščita slovenske ustvarjalnosti Svet meni, da naj se z zakonodajo zagotovi ohranjanje raznih programskih kvot, ob hkratnem zavedanju, da je treba zagotoviti tudi enakovredne pogoje na medijskem trgu. Pri tem gre tudi za varstvo avtorskih in sorodnih pravic, zagotavljanje spodbud za avtorje in medije, motiviranje in izobraževanje uporabnikov ter skrb za slovenski jezik. Svet meni, da je treba čim prej začeti splošno razpravo o aktivni vlogi in odgovornosti medijev v skrbi za slovenski jezik in pri spodbujanju slovenske ustvarjalnosti.

Komisija se je seznanila z vsebino že dlje časa nastajajočega novega zakona o medijih, ki naj bi bil usklajen z deležniki - medijsko industrijo, združenji in zbornico izdajateljev, novinarskimi združenji in ki naj bi med drugim odgovoril tudi na različno problematiko, na katero je opozoril Svet v svojem poročilu.

Komisija je v razpravi opozorila predvsem na vlogo medijev pri ozaveščanju ljudi in vplivu na družbeno klimo v državi. Podprli so prizadevanje Sveta pri zavzemanju za krepitev vloge slovenskega jezika v medijih in njegovo rabo na radijskih in televizijskih programih. Pravica do obveščanja in obveščenosti, zagotavljanje pluralnosti in raznolikosti medijev, ohranjanje nacionalne in kulturne identitete, spodbujanje kulturne ustvarjalnosti je eden izmed temeljev razvoja demokracije in možnosti participativnega vpliva državljanov pri odločanju o različnih politikah. Komisija je opozorila, da je današnja družba oz. njeni posamezniki na eni strani deležna hitrega digitalnega razvoja različnih medijev in hitrega dostopa do novic oz. najrazličnejših informacij, hkrati pa so podvrženi odkritemu manipuliranju s strani medijev: med novico in mnenjem ni več jasne ločnice. Komercialno podajanje novic skozi prizmo pluralnosti medijev nujno ne vpliva na korektno obveščenost uporabnikov, nasprotno, pogosto je vir različnim populizmom.

Komisija še poudarja, da je za rast slovenskega kulturnega in umetniškega potenciala nujno spodbujanje medijskega pojavljanja mladih glasbenih in filmskih ustvarjalcev. Zaradi majhnosti slovenskega medijskega trga je nujen ustrezen nadzor nad izvajalci radijskih in televizijskih programov glede rabe slovenskega jezika. Komisija tudi podpira prizadevanja Sveta, da se obravnavana vprašanja z vidika tehnološkega razvoja in ustreznih rešitev opredelijo v novi medijski zakonodaji. Komisija se je še seznanila s pobudo Sveta, da bi Državni svet kot kvalificirani predlagatelj predlagal spremembo 77. člena Zakona o medijih glede statusa lokalnih radijskih in televizijskih programov v digitalizaciji omrežja.

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Branimir Štrukelj.

Sekretarka
mag. Damijana Zelnik, l.r.

Predsednik
Branimir Štrukelj, l.r.